

14. Rák

(Rosszindulatú sejtburjánzás)

A rák megértéséhez különösen fontos az analóg gondolkodás. Tudatosítanunk kell azt a tényt, hogy az általunk észlelt vagy definiált teljességek (egység az egységek között) egyrészt egy még nagyobb teljesség részei, másrészt ugyanakkor sok más teljességből állnak. Így például egy erdő (mint teljességként definiált egység) egyrészt egy nagyobb teljességnek, a „tájnak” a része, másrészt maga is több kis teljességből, „fákból” áll össze. Ugyanez érvényes azonban egyetlen „fára” is. A fa része az erdőnek, ő maga pedig törzsből, gyökérből, koronából áll. Így aztán a törzs úgy viszonylik a fához, ahogyan a fa az erdőhöz, az erdő pedig a tájhoz.

Az ember egyrészt része az emberiségnek, ugyanakkor szervekből áll, mely szervek az ő részei, s maguk is sejtek sokaságából állnak, ezek viszont az emberi szervek részei. Az emberiség azt várja el az egyes embertől, hogy lehetőleg úgy viselkedjék, hogy az az emberiség fejlődését és túlélését szolgálja. Az egyes ember azt várja el szerveitől, hogy úgy működjenek, ahogyan az túléléséhez szükséges. Az egyes emberi szerv azt várja el sejtjeitől, hogy úgy teljesítsék kötelezettségüket, ahogyan az a szerv túléléséhez szükséges.

Ebben a hierarchiában, mely mindkét oldalon meghosszabbítható lenne, minden individuális teljesség (a sejt, a szerv, az ember) személyes élete és a következő, magasabb egységnek való alárendeltsége folytán annak érdekei között állandó konfliktus van. Minden komplex szervezet (az emberiség, az állam, a szerv) működésében rászorul arra, hogy lehetőleg minden része alávesse magát a közös eszmének, és azt szolgálja. Normális esetben néhány tagjának a kilépését minden rendszer elviseli, anélkül hogy ez az egészet veszélyeztetné. Van viszont egy határérték, melynek átlépése az egészet egzisztenciájában veszélyezteti.

Így például az állam elviseli, ha néhány polgára nem dolgozik, aszociálisan viselkedik, államellenes beállítottságú. Ha azonban ez a csoport, mely az állam céljaival nem azonosul, számottevően megnövekszik, egy meghatározott nagyságtól kezdve komoly veszélyt fog jelenteni az egész számára, s ha túlsúlyba kerül, az egészet létében fogja fenyegetni. Bár az állam hosszú ideig próbálkozik azzal, hogy megóvja magát ettől a fejlődéstől, és saját egzisztenciáját fenntartsa, de ha ezek a kísérletek már nem vezetnek eredményre, összeomlása bizonyos. A leginkább még az kecsegtetne sikerrel, ha az állam a rendszerből kitoró polgárok kis csoportjait úgy próbálná meg a rendszerbe visszailleszteni, hogy vonzó lehetőséget teremtené számukra, amelyen keresztül ők is a közös célért működhetnének. Az államok azonban többnyire erőszakos elnyomással, a másként gondolkodók kiirtásával próbálkoznak, aminek távlatokban szinte sosem sikerül, ez inkább csak gyorsítja a káosz bekövetkezését. Az állam szempontjából az ellenzéki erők veszélyes ellenfelek, melyeknek nincs más célja, mint feldúlni a jó öreg rendet, s elterjeszteni a káoszt.

Ez a látásmód helyes – de csakis ebből az egyetlen szemszögéből. Ha azonban a rend ellen felkelőket kérdeznénk meg, olyan okfejtést hallanánk, amely szintén helyes lenne – az ő szemszögükből. Biztos, hogy az ellenzékiek államuk céljával és felfogásával nem azonosultak, sőt ezekkel szembeállítják saját nézeteiket és érdekeiket, amelyeket szívesen meg is valósítanának. Az állam engedelmisséget akar, a csoportok pedig szabadságot saját elképzeléseik megvalósításához. Mindkettő érthető, de nem könnyű őket egyidejűleg és áldozat nélkül megvalósítani.

Az előző sorok célja semmiképpen sem az volt, hogy bármilyen politikai vagy társadalmi elméletet körvonalazzunk, sokkal inkább az, hogy a rák kórtörténetét mutassuk be valamely más szinten, azért, hogy azt a meglehetősen szűk látószöveget, melyből a rákot vizsgálják, kissé kiszélesítsük. A rák nem valamilyen izolált történés, amely csak a ráknak nevezett kórformán belül lép fel. Ebben a betegségben egy olyan, meglehetősen differenciált és intelligens folyamatnak lehetünk tanúi, amely az embereket minden más szinten is foglalkoztatja. Minden más betegségnél azt tapasztaljuk, hogy a test bármely funkcióját veszélyeztető nehézséggel szemben megfelelő ellenintézkedéseket foganatosít, s így próbál elbánni vele. Ha ez sikerül, gyógyulásról beszélünk (mely lehet többé vagy kevésbé teljes), ha nem sikerül, s a test fáradozásai során vereséget szenved, halálról beszélünk.

A rák kórtörténetében azonban valami alapvetően mást élünk át: a test végignézi, ahogy saját sejtjei magatartásukat egyre inkább megváltoztatják, s szorgalmas osztódás révén egy olyan folyamatba kezdenek, melynek saját magától soha nincsen vége, s amelynek csak a gazda (a táptalaj) kimerülése szabhat határt. A ráksejt nem kívülről jön (mint például a vírus, a baktérium vagy a toxinok, melyek az organizmust veszélyeztetik), hanem olyan sejt, mely mindeddig teljes aktivitással egy bizonyos szervet s ezáltal a teljes szervezetet szolgálta, hogy ezzel a lehető legjobb túlélési esélyt biztosítsa neki. Egyszerre azonban megváltoztatja eddigi felfogásmódját, s kilép a közös identifikációból. Saját célokat kezd kifejleszteni, s ezek kíméletlen megvalósítására tör. Felhagy eddigi, a speciális szerv teljesítményéhez kapcsolódó tevékenységével, és önnön szaporodását állítja előtérbe. Ezentúl nem úgy viselkedik, mint egy soksejtű élőlény egyik sejttagja, hanem evolúciós történetének korábbi fokozatára, az egysejtűségbe regrediál. Felmondja tagságát a sejtszövetségben és kaotikus, könyörtelen osztódással sebesen terjed, mely terjedés során a morfológiai határokra sincs tekintettel (infiltráció); a testben mindenütt saját támaszpontokat épít ki (metasztázis = áttétel). Azt a sejtegyüttest, melyből a sejt magatartásával kitört, gazdának használja saját táplálására. A rákos sejtek sokasodása és növekedése oly gyors, hogy a szervezet a vérereken át nem képes ellátni őket. Így a rákos sejtek az oxigénlélegzésről az erjedés primitívebb fokozatára állnak át. A lélegzés a közösségtől függ (cseretevékenység), az erjedés minden egyes sejtben magában megtörténhet.

A rákos sejtek igen eredményes terjeszkedése csak akkor fejeződik be, ha az embert, akit táptalajukká tettek, szó szerint felemészti. A rákos sejt ellátási problémákon bukik el. Egészen addig sikeres a magatartása.

Már csak az a kérdés, hogy az egykoron oly derék sejt miért teszi mindezt? Motivációját valójában elég könnyű elképzelni. Egy soksejtű lény, az ember engedelmes tagjaként előírt

tevékenységet kellett végrehajtania, amely a soksejtű továbbélését szolgálta. Egy sejt volt a többi közül, s „egy másikért” kellett egyáltalán nem látványos munkáját végeznie. S ezt hosszú ideig meg is tette. Egyszerre azonban a szervezet elvesztette azt az attraktivitását, mely a sejt fejlődéséhez szükséges keretet biztosította. Az egysejtű szabad és független, azt tesz, amit akar, s határtalan szaporodásán keresztül halhatatlanná teheti magát. A soksejtűség által a sejt halandó lett, és elvesztette szabadságát. Olyan csodálatos hát, hogy a sejt visszaemlékezvén korábbi szabadságára, visszatér egysejtű létéhez, hogy halhatatlanságát saját szakállára megvalósítsa? Aláveti az eddigi közösséget egyéni érdekeinek, s könyörtelen magatartással saját szabadsága megvalósítására tör.

A vállalkozás sikeres, s hibájára túl későn derül fény csak akkor, amikor már észlelhetővé válik, hogy a többiek feláldozása, táptalajként történő értékesítése a ráksejt saját végét is jelenti. A rákos sejt magatartása csak addig sikeres, amíg az ember, a gazda él – az ő vége a rákfejlődés végét is jelenti.

Ez ennek a szabadságra és halhatatlanságra törő koncepciónak kicsiny, ám következményekkel terhes tévedése. Felmondunk egy közösségnek, s túl későn vesszük észre, hogy mégis szükségünk volt rá. Senki sem áldozza életét elragadtatással a ráksejt életéért, azonban a test sejte sem volt elragadtatva attól, hogy életét feláldozza az ember életéért. A rákos sejt okfejtése ugyanolyan jó, mint az emberé, csak más a kiindulópontja. Mindketten élni akarnak, mindketten meg akarják valósítani szabadsággal kapcsolatos érdekeiket és elképzeléseiket. Mindkettő kész arra, hogy ezért a másikat feláldozza. „Állampéldánkban” sem volt ez másképp. Az állam élni akar, elképzeléseit meg akarja valósítani, s az a pár másként gondolkodó szintén élni akar, s szintén meg akarja valósítani elképzeléseit. Az állam ezért először megpróbálja feláldozni az ármánykodót. Ha ez nem sikerül, a forradalmárok áldozzák fel az államot. Eközben egyik oldal sincs tekintettel a másikra. Az ember mindaddig operálja, besugározza, mérgezi a rákos sejteket, ameddig csak tudja – ha mégis ők győznek, feláldozzák az embert. A természet ősi konfliktusa ez: enni vagy felfalva lenni. Bár látjuk a rákos sejt könyörtelenségét és rövidlátását, látjuk-e azonban azt is, hogy mi is ugyanígy viselkedünk, látjuk-e, hogy mi, emberek, túlélésünket ugyanezzel a rákos koncepcióval próbáljuk biztosítani?

Mert ez a rákos megbetegedés kulcsa. Nem véletlen, hogy korunk annyira szenved a ráktól, oly megszállottan küzd ellene, s mindemellett olyan eredménytelenül. (Az amerikai rákkutató, Hardin B. Jones vizsgálatai szerint a kezeletlen rákbetegek várható élettartama hosszabbnak látszik, mint a kezeltéké!) A rák korunk és kollektív világképünk megjelenítése. Csak azt éljük meg magunkban rákként, amit amúgy is élünk. Napjainkat az egyéni érdekek könyörtelen expanziója és megvalósítása jellemzi. A politikai, gazdasági, „vallási” és egyéni életben mást sem teszünk, mint saját céljainkat s érdekeinket, tekintet nélkül bármely (morfológiai) határra, kiterjesztjük, érdekeinknek mindenütt megpróbálunk támaszpontokat (metasztázis) biztosítani, csak saját elképzeléseinket s céljainkat engedjük érvényesülni, s minden mást önös érdekeink szolgálatába állítunk (parazitaelv).

A mi okfejtésünk is olyan, mint a rákos sejté. Olyan tempóban szaporodunk, hogy mi is alig bírjuk ellátni magunkat. Kommunikációs rendszerünk az egész világra kiterjed, de

szomszédunkkal vagy partnerünkkel még mindig nemigen sikerül kommunikálnunk. Szabad időnkkel semmit sem tudunk kezdeni. Élelmiszereket állítunk elő és semmisítünk meg, csak hogy az árakat manipuláljuk. Kényelmesen beutazhatjuk az egész világot, de magunkat még mindig nem ismerjük. Korunk filozófiája nem ismer más célt, mint a haladást és a növekedést. Dolgozunk, kísérletezünk, kutatunk hogy miért? A haladásért. S mi a haladás célja? Még nagyobb haladás! Az emberiség céltalan tripje ez. Egyre újabb és újabb célokkal kell előállnia, hogy ne essék kétségbe. Korunk emberének vaksága és rövidlátása semmivel sem áll a rákos sejté fölött. A gazdasági expanzió fokozása céljából évtizedeken keresztül használtuk környezetünket mint táptalajt és gazdát, hogy aztán ma „csodálkozva” megállapítsuk, hogy a gazda halála saját halálunkat is magában hordozza. Az emberek az egész világot saját táptalajuknak tekintik, a világ: növényekből, állatokból, nyersanyagokból áll. Minden egyes-egyedül azért létezik, hogy mi a földet határtalanul birtokunkba vehessük.

Hogyan merészkedünk arra, hogyan lehetünk olyan arcátlanok, hogy panaszkodunk a rák miatt? Hiszen a rák csak tükröt tart elénk – saját viselkedésünket, érveinket s amihez ezek vezetnek, saját végünket láthatjuk benne.

A rákot nem kell legyőzni – csak meg kell érteni, azért, hogy magunkat is megérthessük. Az emberek mindig is a tükröt akarták összetörni, ha az arc, amelyet láttak benne, nem tetszett nekik: az embereknek azért van rákja, mert azonosak a rákkal.

A rák a mi nagy esélyünk, amelyben megláthatjuk gondolkodásunk hibáit és tévedéseit. Próbáljuk meg hát ama koncepció gyengéit feltárni, mely a rákban és a bennünk magunkban megnyilvánuló jelentést világképként használja. A rák végül is az „én vagy a közösség” polarizációján bukik meg. Csak ezt a vagy-vagy-ot látja, s ezért saját, környezetétől független túlélése mellett dönt, s túl későn veszi észre, hogy továbbra is függ ettől a környezettől. Esetében hiányzik a nagyobb, átfogóbb egység tudata. Az egységet csak saját korlátoltságában látja. A fogalom félreértésében azonban az emberek is osztoznak a rákkal. Az ember is lehatárolja tudatát, s ennek következtében hasadás jön létre az én és a te között. Az ember „egységekben” gondolkodik, s nem ismeri fel e fogalom értelmetlenségét. Az egység minden létező összessége, semmit nem ismer magán kívül. Ha feldaraboljuk az egységet, létrejön a sokaság, ez a sokaság azonban végül is az egység alkotórésze marad.

Mennél inkább lehatárolja magát az ego, annál inkább elveszíti érzékét az Egész iránt, melynek csak egy része. Az egóban az az illúzió keletkezik, hogy „egyedül” is megtehet bármit. Az *egyedül* szó németül *allein*, azt jelenti *minden-egy (all-eins)*, azaz *egységgé válni mindennel*, és éppen nem elkülönülni a többitől. A valóságban nem létezik igazi különlet az univerzumtól. Csak énünk képzelheti ezt be magának. Amilyen mértékben énünk betokosodik, olyan mértékben veszítjük el a „religió”-t, ami nem más, mint visszakapcsolás létünk eredetéhez. Az ego megpróbálja kielégíteni igényeit, s ezzel kijelöli az utat számunkra. Az én számára ezúttal minden kedves és helyénvaló lesz, ami a további lehatárolódást, megkülönböztetést szolgálja, mert a határok hangsúlyozása megerősíti bennünk a határok érzékelését. Az ego fél attól, hogy minden-egygyé váljék, hiszen ez a halálát jelenti. Minden erejével, teljes intelligenciájával s érvekkel felfegyverkezve védi létét, s a legszentebb elméleteket, a legnemesebb szándékokat állítja szolgálatába – fő, hogy mindent túléljen.

Így keletkeznek azok a célok, amelyek valójában nem célok. A haladás mint cél abszurditás, hiszen nincs végpontja. Az igazi cél csak a jelenlegi állapotok megváltozása lehet, s nem azoknak pusztá folytatása. Mi, emberek, polarításban élünk – mit kezdünk hát egy olyan céllal, amely maga is poláris? Ha viszont az „egység” a cél, ez totálisan más létminőséget kell hogy jelentsen, mint amit a polarításban élünk meg. Tökéletesen érdektelen valakinek, aki börtönben ül, egy másik börtönt helyezni kilátásba, még akkor is, ha az egy kicsit kényelmesebb – ha azonban visszaadjuk a szabadságát, ez már minőségi és lényeges lépés. Az „egység” mint cél csak úgy érhető el, ha önünket feláldozzuk, mert amíg én van, addig te is van, s addig polarításban élünk. A „szellem” csak az én halála árán „születhet újjá”. E téma nagyszabású összefoglalását adja az iszlám misztikus, Rumi a következő rövid történetben:

„Egy férfi kopog szeretője ajtaján. Bentről egy hang azt kérdezi: „Ki az?” „Én vagyok” – válaszolja a férfi. Akkor a hang azt mondja: „Itt nekem és neked nincs elég hely.” És az ajtó zárva marad. Egy év magány és nélkülözés után visszatér a férfi, és kopog. Bentről ismét azt kérdezi a hang: „Ki az?” „Te vagy az”, válaszol a férfi. És az ajtó kinyílt előtte.”

Amíg önünk örök életre törekszük, ugyanúgy bukásra vagyunk ítélve, mint a rákos sejt. A rákos sejt abban különbözik a test sejtjeitől, hogy túlértékeli egóját. A sejtben a sejtmagot tekinthetjük a sejt agyának. A rákos sejtnél egyre nagyobb a sejtmag jelentősége, egyre növekszik. (A rákot a sejtmag morfológiai változásán át lehet diagnosztizálni.) A sejtmag ilyen irányú változása a korunkat átítató egocentrikus gondolkodás túlsúlyba kerülésének felel meg. A rákos sejt az anyagi szaporodásban és a terjeszkedésben keresi az örök életet. Sem a rák, sem az ember nem fogta még fel, hogy olyasmit keres az anyagban, ami nincsen benne, nevezetesen életet. Összecseréljük a tartalmat és a formát, s a formák szaporításán keresztül próbálunk meg a vágyott tartalomhoz jutni. Jézus is azt tanította: „aki meg akarja tartani életét, el fogja veszíteni azt”.

A beavatási tanok éppen ezért ősidők óta az ellenkező utat tanítják: csak akkor juthatunk el a tartalomhoz, ha a formális aspektust feláldoztuk. Más szavakkal: önünknek meg kell halnia ahhoz, hogy mély-önünkben születhessünk újjá. Jegyezzük meg, a mély-én nem a mi mély-önünk, hanem A mély-én. Ez az a centrum, ami mindenütt fellelhető. A mély-énnek nincs külön léte, minden létezőt magában foglal. Itt végre értelmetlen lesz az a kérdés, hogy „én vagy a többiek?”. A mély-én nem ismer másikat, ő a minden-egy. Ez a cél az ego számára valóban veszélyes s kevésbé attraktív. Így nem is csodálkozhatunk azon, hogy az ego minden lehetségest elkövet, hogy az eggyé válás helyett a nagy, erős, bölcs, megvilágosodott egót tűzze ki céljául. Mind az ezoterikus, mind a vallásos út vándorai leggyakrabban azon buknak el, hogy énjükkel próbálnak a megváltás vagy megvilágosodás céljába bejutni. Igencsak kevesen veszik egyáltalán számításba, hogy énjük, mellyel még azonosulnak, sem megváltott, sem megvilágosodott nem lehet.

A nagy mű mindig az én feláldozása, az ego halála. Önünket nem válthatjuk meg, de megválhatunk tőle, s akkor meg leszünk váltva. Félelmünk, hogy e válással létünk is megszűnik, csak azt bizonyítja, milyen nagyon azonosítjuk magunkat önünkkel, s milyen keveset tudunk mély-önünkről. Pedig éppen ez az a pont, ahol a rákprobléma is megoldhatóvá

válik. Ahogy lassan, lépésről lépésre elsajátítjuk, hogyan lehet én-merevségünket, lehatároltságunkat kérdéssé tenni, megtanuljuk, hogyan nyílunk ki a problémák előtt, megtanuljuk azt is, hogy magunkat az egész részeként éljük meg, s így az egészért vegyük magunkra a felelősséget is. Ha ez sikerült, megértjük azt is, hogy ami előnyös az egész számára, az előnyös számunkra is, mert mint az egész részei, magunk vagyunk az egész (pars pro toto). Ahogyan minden sejt a szervezet teljes genetikus információját tartalmazza – csak föl kéne fognia, hogy ő is tényleg az egész! A mikrokozmosz egyenlő a makrokozmoszsal, tanítja a hermetikus filozófia.

Gondolkodásunk hibája, hogy különbséget teszünk az én és a te között. Így az az illúzió keletkezik, hogy énünk éppen azáltal biztosíthatja túlélését, hogy a te-t feláldozza, s táptalajként használja őt. A valóságban viszont az én és a te, a rész és az egész sorsa nem válik el. Az a halál, amelyet a rákos sejt a szervezetnek szán, saját halálát is jelenti, amint például a környező világ halála egyértelműen együtt jár a mi halálunkkal is. A rákos sejt hisz egy tőle elkülönült külvilágban, ahogyan az emberek is hisznek a tőlük elkülönült külvilágban. Ez a hit halálos. Gyógyszere a szeretet. A szeretet gyógyít, mert megnyitja határainkat, és bebocsátja a külvilágot, hogy eggyé válhassunk vele. Aki szeret, nem tolja előtérbe énjét, egy nagyobb teljességet él meg. Aki szeret, úgy érzékeli a szeretet tárgyát, mint saját magát. S ez nemcsak az emberek birodalmára vonatkozik. Aki például szeret egy állatot, nem képes azt a hústermelő szemüvegén keresztül nézni. Itt nem egy szentimentális pszeudoszeretetre gondolunk, hanem arra a tudatállapotr, amely valóban érzékel valamit minden létező közösségéből. Ennek a tudatállapotr, nincs köze ahhoz a gyakran észlelhető jelenséghez, amikor valaki elfojtott agressziója fölött érzett büntudatát „jótettekkel”, túlzott „állatszeretettel” próbálja kompenzálni. A rák nem-megélt, pervertált szeretetet jelez, mert:

A szeretet minden határt és akadályt legyőz.

A szeretetben az ellentétek egyesülnek és feloldódnak.

A szeretet a mindenséggel való egyesülést jelenti, tehát mindenkire kiterjed, semmi előtt nem retten vissza.

A szeretet nem fél a haláltól – a szeretet maga az élet.

Aki ezt a szeretetet tudatában nem éli meg, kiteszi magát a veszélynek, hogy szeretete a testiségbe csúszik át, s törvényeit itt rákos megbetegedésként próbálja megvalósítani: a rákos sejt is legyőz minden határt és akadályt. A rák eltörli a szervek individualitását.

A rák is mindenre kiterjed, s semmitől sem retten vissza (metasztázis).

A rákos sejt sem fél a haláltól.

A rák nem más, mint szeretet téves szinten. A teljesség, az eggyé válás csak tudatunkban valósulhat meg, az anyagban nem, mert az tudatunk árnyéka. Nem valósítható meg a formák mulékony világában az, ami a dolgok nem mulékony, örök szintjéhez tartozik. Hiába erőlködnek a világmegváltók, e világ soha nem lesz mentes konfliktusoktól és problémáktól, súrlódásoktól és összeütközésektől. Az emberek soha nem lesznek egészségesek, az élet elképzelhetetlen betegség és halál nélkül, sosem lesz mindent átfogó a szeretet, mert a formák világa saját határaiból él. De minden cél mindenki számára és mindenkor megvalósítható – ha átlátja a formákat s tudata felszabadul. A szeretet a polaritás világában: a szeretett személyhez

való görcsös ragaszkodás. Az egység világában: szabad kiáramlás. A rák a félreértett szeretet tünete. A rák csak a valódi szeretetet respektálja. Az igaz szeretet szimbóluma a szív. A szív az egyetlen szerv, amelyet a rák nem képes megtámadni!

Thorwald Dethlefsen – Rüdiger Dahlke: Út a teljességhez – részlet/